

GORIŠKI LIST

«Goriški list» izide vsako sredo in soboto zjutraj. —
Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi šte. 47.
Telefon šte. 292.

Gorica, dne 12. julija 1944.

Oglasi se zaračunavajo po ceniku.
Bančni konto pri Cassa di Risparmio
Gorica.

PRVA SKRB BOLJŠEVIZMA

Zelo se motijo vsi tisti, ki verjamejo, da je komunizem najprej socialno gibanje, proti veri in kulturi pa dela šele v drugi vrsti.

Nasprotno! Boljševizem je najprej in nujno in po vsem bistvu materializem, ali boljje sovražstvo do vsega duhovnega. Njegov boj je boj za uresničenje materialističnih načel.

Zato je boljševizem, kadar pride na moč, barbarstvo preganjanje vseh predstavnikov nekomunistične in narodne ideje vselej prva točka njegovega programa. Ne socialne reforme, ne izboljšanje delavskih razmer, na pravice narodnih manjšin.

Tako je v Rusiji, tako v Mehiki, tako v Španiji, tako pri nas.

Niso se spravili nad izžemalce ubogega ljudstva, ne nad oderuhe, ne nad narodne izdajalce.

Ferjančiči, ki so se na lastno prošnjo dali spremeniti ime v Ferjani, so postali njih tajniki.

Za socialne reforme so pustili čakati delavce in kmete. Vodstvo terenskih organizacij so prevzeli brihtni veljaki, krčmarji in oderuhi.

Ni pa bilo treba čakati tistim, ki so v težavnih in dolgih letih zvesto delali in trpeli za ljudstvo. Proti njim je bilo vse pripravljeno, načrti in sezname, orožje in rablji in dinamit.

Boljševiška revolucija je v Sloveniji dobila vse drugo kot socialni značaj.

Za OF in njeno morilsko organizacijo stoji masa meščanov in polinteligentov. Za slovenskim domobranstvom pa množica bridko preiskusnega dolenjskega kmeta.

To je dvojni obraz OF. Kjer so poskusili njen valpetški bič jo poznajo. Od tam prihajajo neprestano pisma in glasovi, kot je bil tisti iz Idrijskega, ki smo ga priobčili v 6. številki:

»Ljudstvo je popolnoma obupano zaradi neprestanega ropanja, mobiliziranja in vsakovrstnih nasilstev s strani partizanov. Ljudstvo je do grla sito partizanov in odkrito kaže nasprotstvo do komunističnih idej. Pomagajte ljudstvu, dokler je še čas! Obupanci in mrličji pomoči ne potrebujejo.«

Kjer pa OF še niso poskusili, tam so še zanjo. Tam nasledajo še vsem njenim lažem. Najboljše zdravilo zanje bi bilo nekaj mesecev komunistične strahovlade.

Zlasti bi bilo treba nekoliko komunistične strahovlade vsem tistim lahkomišelnim inteligentom in buržujem, ki z nekim zadoščenjem gledajo na OFarsko uničevanje narodnih in krščanskih vrednot.

Ne vidijo, kako se obenem ruši vsa kultura in vsi njeni temelji. Ne vidijo, kako mora vse to divjanje izpodkopati vso pravico in moralo, razkrojiti vse družinsko življenje, vpropasti mladino, končno pa oslabiliti življenske sile naroda, za katerega se toliko navdušujejo.

Mar mislijo, da se bo to

VOJNI DOGODKI ZADNJEGA TEDNA

Še vedno o Contentinu - Boj v Rusiji Od Jadranskega do Tirenskega morja

Gorica, dne 11. julija. - V.R. Že poteka prvi mesec invazije - brezdvomno najbolj krvav mesec te svetovne vojne. Ako pomislimo, da so Angloamerikanci že nad leto dni pripravljali skok na evropsko celino, da so v ta namen žrtvovali ogromne množine svojega najboljšega materiala in vrgli v usoden boj najboljše, preizkušene čete, se nam morajo njihovi uspehi zdeti prav malenkostni. Še se govori o Contentinu, še divjajo na tem polotoku krvavi boji in Nemci celo zavzemajo v protinapadih prej izgubljena mesta, kakor La Haye du Puits. Edini resnični uspeh Angloamerikancev je zavzetje Cherbourga - bolje rečeno - razvalin mesta Cherbourg, ki pa še dolgo ne bo moglo več služiti njihovim namenom. Pristanišča Cherbourg ni več... Fronta se sedaj razteza v smeri proti reki Vire. General Bradley je spravljal svoje čete v to področje in napada srdito med Carentanom in Periers. Pri Caenu napadajo Nemci - pričakujejo pa velikih sovražnih operacij baš v tem področju invazijske fronte, ker je mesto Caen za Angloamerikance precej važno. V tem mesecu invazije je sovražnik izgubil nad 1100 oklopnikov in nad 1700 letal. Izgube na morju so tudi neizmerno visoke. 56 transportnih parnikov s 348 tonami potopljenih, 45 parnikov z 269 težko po-

škodovanih, dve veliki križarki, 4 manjše križarke, 26 torpedolovk in drugih vojnih ladij potopljenih in 22 križark, 25 torpedolovk in 28 izkrcevalnih ladij poškodovanih, to je mnogo.

Rusi pritiskajo na Vilno. Istočasno napadajo ob zgorjem Dnjestrju in pri Kovelu, pri ožini Baranoviči in severno Polocka. Glavno težišče ruske ofenzive pa je mesto Vilno, kjer posegajo v borbo kar štirje kori oklopnikov in sedem divizij strelcev. Predvidevajo se tu še mnogo hujši boji, ker spravljajo Rusi na to bojišče vedno večje mase rezerv. Kakor na drugih frontah tudi tu ni še videti nič odločilnega. Vsa neizmerna fronta valovi v ognju, toda požar je povsod enako močan in enako grozeč. Rusi se ne ozirajo na strašne izgube, dočim nemška taktika skuša preprečiti baš nevarnost velikih izgub in temu razmerno premika svoje čete.

Tudi v Italiji smo nekako pri starem - vsaj velikih, odločilnih novic ni. Par kilometrov izgubljenega ozemlja pač nima velikega pomena. Morda za sovražnika, ki išče po vsej sili prestižnih dobitkov. Sedaj govore poročila o Sieni, Volterri, Arezzu, Gubbiju in Mentoni. Povsod sovražnik pritiska s pomočjo močnih odredov oklopnikov. Toda povsod so bili njegovi napadi odbiti, razen malih infiltracij,

ki so pa kmalu bile zajezene. Na vsak način je v polnem delovanju vsa fronta od Jadranskega do Tirenskega morja. Tudi sovražno letalstvo ne počiva. Mesta Verona, Bergamo, Ferrara, La Spezia in Mestre so bila hudo bombardirana. Ne štejemo pa teh akcij med vojne dogodke, ker skoro nikjer nimajo resničnega vojnega značaja. Žrtve teh napadov so skoro vedno le civilisti in cilj napadov rušenje stanovanjskih hiš, kulturnih ustanov in sploh poslopij, ki nimajo nikakega vojnega pomena. Nemško orožje »V 1« pa sedaj prav pridno odgovarja tem letalskim napadom in vrača milo za drago. Tako se poleg že na sebi sami strašne vojne bori tudi druga borba, ki so jo izzvali Angloamerikanci. Dosedaj so bile žrtve skoro izključno med evropskim civilnim prebivalstvom, sedaj pa občutijo to moro tudi Angleži in da jim pri tem ni baš lahko, razvidimo že iz Churchillovega govora v spodnji zbornici, kjer je priznal, da dnevno zadene Angleško 100 do 150 takšnih meteorjev in da so žrtve velike.

Splošni položaj torej sliči na splošno položaju preteklega tedna, kar treba pripisati v čast nemški obrambi, ki trdno in vestno stoji na braniku Evrope in ob kateri si nje sovražniki vedno bolj lomijo zobe. Toda nihče ne ve ne ure, ne dneva...

Angloameriške letalske izgube v juniju

Berlin, 10. julija. Angloameričani so izgubili v juniju pri svojih operacijah na zapadu, v Sredozemlju ter nad Nemčijo 2007 letal. V tem številu niso všteta tovorna jadralska letala, ki so bila uničena ob invaziji. Na južnovzhodnem področju so se udeležile borb poleg nemških tudi rumunske, bolgarske, madžarske in slovaške lovske sile ter protiletalske baterije.

Delež kavkaških prostovoljcev

Berlin, 10. jul. V nemški prestolnici se mudi delegacija kavkaških prostovoljcev, in sicer Armencev, Azerbejdžanov, Georgijcev in severnih Kavkazijcev, ki so se v vojni na vzhodu že borili ramo ob ramo z nemškimi vojaki proti boljševikom in ki so se sijajno obnesli. Minister Rosenberg je v četrtek popoldne sprejel prostovoljce ter je v svojem pozdravnem nagovoru priznal visoke uspehe kavkaških prostovoljcev v njihovem boju proti sovjetskim zatiralcem. Poudaril je, da so poklicani, da po koncu te vojne postanejo v svojih domačih okrajih voditelji svojega naroda.

Lakota v Rimu

Stockholm, 10. jul. Po vesteh švedskega tiska se v Rimu razmere vsak dan bolj slabšajo. Prostitucija, beraštvo, črna borza in inflacija vedno bolj naraščajo. Makaroni stanejo sedaj n. pr. 300 lir v primeri z 2 lirama, kolikor je stal kg v miru. Vse tovarne mirujejo.

25 rimskih profesorjev so odpustili, med drugim Gigliolija, Bootaja, slavna kirurga Paolucci in Pendeja, strokovnjaka za rimsko pravo Franciscia, specialista za tropske bolezni Castellania ter prejšnjega finančnega ministra Stefania.

Balkanske žrtve boljševizma

Beograd, 10. jul. Zalostna slika boljševiškega »raja« se je pokazala pred dnevi v Bihaču. Tam se je prijavilo nemškimi in hrvaškimi vojnimi oblastem 750 bednih ter hudo sestradanih kmetov iz Slunja in Cetingrada.

Te žrtve boljševiških zločinov so bile še vse pod vtisom groznih doživljanj. Po njihovem pripovedovanju so politični komisarji s strelji v tilnik pobili vse bolnike in starce, ostale pa nagnali z njihovih domačij.

Skleda leče

Ob enem zadnjih svojih pregledov domobranske narodne straže v Gorici je imel poveljnik domobrancev na Primorskem polkovnik Kokalj na naše narodne stražarje tehten nagovor, v katerem je rabil svetopisemsko primer: »Ne damo se in ne dajte se za skledo leče!« ter jih pri tem bodril k narodnemu ponosu, k nepodkupljivosti, k neomahljivosti, k vztrajnosti, k zvestobi sebi in svojemu narodu.

Polkovnik Kokalj je sicer res tedaj govoril zgolj strazarjem in njihovim častnikom, toda naj dovolim nam, da v svojem listu razvijamo njegovo misel dalje, zakaj, to, kar je govoril vrhovni poveljnik naše narodne straže svojim zvestim, velja tudi za nas, ki smo »civilisti«, ki smo kmetje, delavci, nameščenci, pripresti in morda inteligentni, izobraženi ljudje, le da orožja zaenkrat še ne znamo sukati, toda če bo skrajna sila, kdo ve, ce ne bomo tudi mi, neoboroženi, nekoč poklicani v obrambo domovine in bo tudi nam zadonel neizprosni bič: »Ne damo se za skledo leče!«

Ali poznate to zgodbo iz svetega pisma? Vsak vaš dušni pastir vam bi jo mogel ponoviti, ako ste jo že pozabili! Toda ali veste njen globoki nauk? Očak Izak je imel dva sinova, kosmatega in surovega Ezava in prebrisanega Izraela, oziroma Jakoba. Ezav je bil prvorojenec, Jakob drugorojenec.

Pride nekoč nerodni Ezav lačen in truden domov in bi hotel jesti. Jakob ali Izrael, praoče židovskega naroda, je že tedaj vse blago prodal za judovskih obrestih. Dejal je Ezavu: »Ljubi brat, skledo leče imam, če hočeš, ti jo dam, toda za to mi moraš ti nekaj dati. Zanj mi prodaj prvorojenstvo!« In nerodni, neumni, dobrodušni pastir Ezav je odgovoril: »Kaj mi je mar prvorojenstvo, skleda leče je ta večer zame glavna stvar!« Tako je dobil Ezav skledo leče, Jakob ali Izrael pa prvorojenstvo in v svetem pismu beremo, da je pozneje še pogoste ukanil svojega brata Ezava in tudi svojega slepega očeta Izaka. Od tedaj — to bi pravi staro arabsko ustno izročilo, Arabci, sinovi Ezava, smrtno sovražijo sinove Izraela, žide.

Nas Slovence ta zgodba zanima v toliko, ker smo se v zgodovini že večkrat res prodali za skledo leče, to se pravi, da smo bili hvaležni za drobtinice, ko bi morali zahtevati cel hleb kruha. Hvaležni smo bili za milosti, ko bi morali zahtevati in bi tudi dobili pravice. Našim strazarjem je ob pravem času prišlo svarilo od njihovega vrhovnega poveljnika »Ne damo se za skledo leče!«

Svojih pravic, svojega prvorojenstva ne damo iz rok. Od nekdanj smo tu in ne bomo se dali prodati, najmanj pa zapeljati nikomur.

Potomec Izraela v podobi

Drevi ob 8 bo zanimiva konferenca za može in fan-te pri sv. Antonu. Vabljeni vsi!

sodobnega internacionalizma zopet prihaja med nas. Laskavo nam ponuja skledo leče in pravi: »Vso narodno svobodo dam, dam ti celo Osvobodilno fronto, toda prvorojenstvo moraš odstopiti meni, internacionalistu, saj veš, da je narodna zavest nekoliko zastarana zadeva!« Da, hvala za tako »svobodo«, za tako skledo postane in neuzitne leče, hvala vam vsi drugi, ki mislite, da ako nam nekaj obljubite, da bomo to takoj sprejeli. Internacionalizem nam niti leče ne bi dal, temveč le od daleč kaže skledo, ki je prazna, saj so jo že na Goriškem temeljito izpraznili gospodje »komsarji«, med katerimi je Izraelov potomec Aleksej Baebler najvišji, France Bevk pa le njegov skromen strežaj. Ako bi mi vašo ponudbo skiede leče sprejeli in bi vi zavladali nad nami, bi se nam slabše godilo, kakor Ezavovim sinovom Arabcem, ki so poriti odromali v neprijazno arabsko puščavo, nas pa bi internacionalna moskovska sodruga odgnala bogve kam, na Solovecke otoke, v ledene puščave severnega Ledenege morja ali v neprehodne sibirskeske tundre, nas, iz naše prijazne goriške dežele in lepe slovenske zemlje! Zato mi Slovenci ponujajo skledo leče odklanjamo, iz svojih rok svojega prvorojenstva ne damo!

-I.

Pogibelj tolovajev

Zagreb, 10. jul. Izgube komunističnih tolpa na Hrvaškem so znašale meseca junija po neki uradni objavi 7016 mrtvih, 748 ranjenih in 1030 ujetih. Te številke ne obsegajo izgub v posebnih akcijah proti Drvarju, kjer je bil kot znano uničen Titov glavni stan. Te so vrh tega obsegale še okrog 8000 mrtvih in 3000 ranjenih ali ujetih. V istem času je bilo zaradi strahovalnih napadov angloameriških letalcev ubitih 706, ranjenih pa 905 hrvaških civilistov. Se-streljenih je bilo 36 sovražnih bombnikov.

Gambara v republikanski Italiji

Milan, 10. julij. Z uradne strani označujejo kot laž trditve sovražne propagande, da se je prejšnji šef generalnega štaba Gambara prebil skozi bojne črte ter da se je v anglosaškem glavnem stanu stavil na razpolago sovražniku. Ker so se pa v inozemstvu vedno bolj razširjali ti glasovi, se lahko izrecno ugotovi, da se zadržuje general Gambara nadalje na ozemlju italijanske socialne republike.

Premog - vir sil in novih snovi

Temni, črni snovi, ki leži globoko pod zemljo in ki jo rudarji s težavo kopljejo na dan, da nam potem služi kot kurivo, pravimo Slovenci premog. Preprosti ljudje poznajo premog samo kot kurivo v hiši in le od daleč slišimo, da je mogoče iz premoga dobiti še večje bogastvo kakor nekaj toplote in luči. Sodobna industrija je res zrasla le na premogu, toda v svojem iskanju je medtem že odkrila nove vire energije, to je nafto, vodno električno silo, kar vežja zlasti za Italijo, Norveško in še za nekatere druge dežele, ki so premoga revne. Premog dandanes ni več vir industrijske energije, pač pa je še vedno najbolj pogost, ker sta nafta in hidroelektrika precej omejeni.

Seveda vemo za nastanek premoga dandanes prav dobro. V nekdanjih dobah razvoja zemlje so vode naplavile orjaške preslice in praproti v zakotne zalive, kjer je ta les okamenel in postal premog. Tam so sedaj rudniki premoga. Čeprav je bil premog pogosto tik pod plastjo prsti, ga človeštvo, razen na Kitajskem, dolgo ni uporabljalo. Sicer pa tudi ni imelo potrebe za tem. Bilo je dovolj lesa za kurivo. Šele, ko se je pričela razvijati industrija so pričeli uporabljati premog in odkopavati premogokope. Gospodujoča moč Anglije v preteklem stoletju je slonela prav na njenih bogatih ležiščih premoga. Ko so drugi narodi, Nemci, Francozi, Rusi, zlasti pa Amerikanci, na svojih tleh odkrili tudi zaklade premoga, se Anglija takoj začutila, da gre njena vsemočnost h kraju.

Po razvoju, po viru in po milijonih let dogajanja, se je nekdanji les razvil v štiri glavne vrste premoga, kakor jih sedaj razlikujemo, namreč v antracit, ki ga poznamo pod imenom »kovaški premog« in ki je skoraj čist ogljik, dalje črni premog, rjavi premog in v lignit. Antracit razvije do 12.000 kalorij; črni premog 7-8 tisoč kalorij, rjavi premog 4-6 tisoč in lignit 2-4 tisoč.

Na slovenski zemlji antracita nimamo. Črnega premoga pa le malenkost, namreč na Lavrici pri Ljubljani, pač pa je dovolj rjavega premoga, ki je le navidezno črn. Ako namreč ta naš premog stolčemo na belc marmorno ploščo, dobimo rjav prah. Tega rjavega premoga so še ogromne količine v Trbovljah, v Zagorju, Hrastniku, v Hudi

jami in drugod. Lignita, ki se mu še pozna lesena struktura, pa je zelo dosti v Kočevju, v St. Janžu in na Primorskem v istrskem Labinju.

Sodobni kemiki kar obžalujejo, da se premog še uporablja za kurivo, češ da je še drugih virov za ogrevanje dovolj. Premog pa naj se uporablja kot neizčrpen vir vseh možnih in potrebnih snovi.

Prva snov, ki jo je človeštvo dobilo iz premoga, je bil gorilni, oziroma svetilni plin. Ako črni premog razdvojimo, dobimo prvič iz njega plin za plinarno, drugič koks, ki ima tudi veliko gorilno moč. To še ni vse, kar dobimo iz premoga, toda sedaj ne več samo z črnega, temveč tudi iz našega domačega rjavega. Predvsem dobivamo iz njega še nekaj desetletij bencol, ki je važno gorilno kurivo in kemično sredstvo.

Iz premoga dobivamo anilinske barve. Poprej je človeštvo dobivalo barve na prostih njivah, z odkritjem anilinskih barv, ki so postale njegove proste za žito in kruh. Iz premoga dobivamo sedaj saharin, naftalin, zaheerlin in podobna živilska in razkuževalna sredstva. Toda to so le male stvari proti odkritjem v najnovejših časih, namreč spričo izdelovanja umetnega bencina in umetnega gumijske - bunc - iz premoga. Različne so metode pridelovanja teh dveh važnih snovi iz premoga, toda tehnično načelo je novsodno isto: pod visokim pritiskom je treba spustiti vodik na ogljik v premogu in nato se pod gotovimi tehničnimi pogoji, ki so seveda skrivnost posameznih industrij, ustvarjajo take snovi kakor so nafta, bencin, petrolej, gumi in še nekatere druge.

Razumemo sedaj zakaj vse bojujoče se države štedijo z gorilnimi sredstvi, zlasti pa s premogom. Premog je prenehal biti samo vir energije, temveč je postal tudi neizčrpen zaklad, človeštvu sodobnemu nujno potrebnih snovi.

-I.

Kupujte!
Citajte!
Širite!
„Goriški List“

To pa je propaganda!

(Konec.)

Zalibog se je pa vgnezdila v naš narod tudi prav zločesta propaganda. Ta pogubna propaganda je pa v tej uri izključen monopol tako zvanega osvobodilnega gibanja, ki s svojo govornjo in tiskano propagando kot nihče doslej zastruplja naš ljubi narod.

Tu in tam nam prinašajo prijatelji z dežele raznovrstne partizanske spise, ki jih je vse polno, kajti stotine izobraženih postopačev morajo pač tudi vsaj nekaj delati, da si zaslužijo stolčke, ki jih pričakujejo od svojega požrtvovalnega potepanja po raznih gozdih in drugih letoviščih. Ljudje iz dežele, ki nam prinašajo razne liste, letake, brošure itd. OF, nas prosijo, da bi nanje kaj odgovorili, da ne bo ljudstvo vse zmešano.

Če bi hoteli zavračati vse zmore, ki so nakopičene v partizanski literaturi, bi se morali ustaviti skoraj pri vsakem stavku. Laž in resnica, zdrave ideje in blodni socialni in drugi nauki so razmetani vseprek, da zgleda vsa stvar kot nekaka zmedena štrna, ki mora zbežati in zdravo mišljenje preprostemu in naivnemu ljudstvu popolnoma popačiti.

Kar pa dela partizansko literaturo posebno zoprno in kvarno, je duh sovraštva, ki veje iz nje. S potvarjanjem resnice, z očitnimi lažmi in natolcevanjem neti sovraštvo brata proti bratu v taki meri, da človek dobi vtis, kakor da bi vsa ta pisarija imela samo ta namen, da zaneti med Slovenci neusmiljeno bratomorno klanje.

K tej stvari se bo treba še kdaj vrniti. Za enkrat želimo pribiti, da Slovenci do zadnjih let nismo poznali tako umazane, strupene, prostaške, lažnive, narod v koreninah zastrupljajoče pronagande, kakor je propaganda OF.

Ubogo in pomilovanja vredno je ljudstvo, ki se hrani s tako duševno hrano.

DOPISI

KOBARID

Zvesti svojemu poslanstvu, odrešiti naše Primorje izpod jarma komunistov, so prišli vojaki slovenskega varnostnega zbora na Jadranskem Primorju tudi v raj našega primorskega slavčka.

Dne 25. aprila so prišli v Kobarid. Od začetka so jih ljudje gledali malo postrani, nekateri celo sovražno; saj so bili vse preveč pod vplivom

partizanske propagande. Vzorno vedenje naših vojakov in njih strumni nastop so te začetne dvome kmalu odstranili. Ljudje so kmalu uvideli, da domobranci niso nikaki izdajalci, kakor jih je proglasila Titova banditska vojska, ki je skupaj z badoglievskimi pripenci od naše Benečije pa do gorenjskih meja uničevala naš narod pod krinko nacionalizma.

Zavedajoč se svojega poslanstva so se vojaki takoj oprijeli dela. Začeli so pripravljati narodna zborovanja, ki so ljudstvu pojasnila program naših primorskih stražarjev. Prvo tako zborovanje je bilo v Kobaridu. Na tem zborovanju je govoril poveljnik Kobarida, ki je v energičnem govoru povedal ljudem, da je zadnji čas, da skupno stopijo vsi v eno samo vrsto protikomunistov. Priklical je ljudem v spomin, kaj so delali prejetisti gospodje Gruntarji, Medveži in Miklaviči, ki danes vodijo osvobodilno borbo v oblasti Kobarida. Spomnil jih je nato, kako so nekoč partizanski privrženci psovali na županstvu naše mamicice, ker niso znale laško, kako so sedanji partizanski vodje nekoč učili našo mladino fašističnih predvaj itd.

Podobna zborovanja so se vršila v vseh krajih od Boveca do Tolmina. Tudi Beneški Slovenci, katerih vasi ropajo laški partizani, so se priključili v vrste naših narodnih straž.

Ljudje so spoznali naše fante in so se jih oklenili. Danes je kobariški okraj dal okrog 200 krepkih fantov, ki se šolajo v Trstu za nove postojanke okrog Kobarida.

SLOVENSKA URA v tržaškem radiu

V nedeljo, 9. t. m. je okoli pol štiri popoldne bil zanimiv spored v tržaškem radiu. Nam vsem poznan rojak iz Vipavske doline g. vladni svetnik Narte Velikonja jebral svoje anekdote, ki so znane po svoji duhovitosti - pa tudi vzgojnosti. Bil je res užitek poslušati jih, saj je pisatelj svoje delo bral doživljajoče. Vsak se je moral nasmejati in smo zato g. vladnemu svetniku zelo hvaležni, da nam je pripravil tako lepo nedeljsko popoldansko razvedilo. Med posameznimi deli so se vrstile narodne in umetne pesmi.

Nečeljske popoldanske slovenske ure v tržaškem radiu so se spretno organizirane in so Slovincem vedno bolj priljubljene. G.F.

ČLOVEK - PLEN

Drugi so bili kmetje, rokodelci, tehniki, strokovni delavci, risarji, monterji, telefonistke, nastavljenici, trgovci, kemiki, neizsolani delavci, mornarji, pristaniški delavci, natakariji, tesarji, šoferji, železničarji, poštni uradniki. Nesrečneži vseh stanov. Med vsemi je veliko več meščanov, kakor kmetov in sicer 40.738 meščanov in 20.174 kmetov. Stalin ve kaj potrebuje - strokovne sile vsake vrste, od mehanika do učenjaka. Rabi pa tudi druge evropske delavske mase, ako tudi neizsolane, ker te predstavljajo v primeru z azijatskimi, mongolskimi, tartarskimi in kalmuškimi nomadi višjo inteligentsko stopnjo, ker bi sicer moral pregloboko seči v rusko inteligenco, ker je toliko izgubil v oklopnih brigadah, v letalstvu, tehničnih od-

redih, topništvu, ki so vsebovali vse mlajše letnike ruske in ukrajinske delavske inteligence. Ne smemo pozabiti, da so posadke oklopnikov morale v kritičnih trenutkih na še nepobarvanih oklopnikih nadržati iz tovarne v boj. Tako pri Moskvi, pri Leningradu, pri Stalingradu. Ne smemo pozabiti, da so traktoristi velikih kolhozov in sovhovov večinoma popadali kakor vodje oklopnikov, da postaja vojna za Sovjete od 1940 leta naprej vedno bolj tehnična in da zato zahteva vedno več izsolanih in všolanih tehničnih moči. Zato ima danes večina podjetij večinoma ženske in mladinske delavne sile. Pri tem pa se zaveda sovjetsko gospodarstvo nevarnosti ameriške konkurence, ki bo šele po sedanji vojni prišla do prave veljave

in zato ve, da je tretja svetovna vojna neizbežna, ker so Azija, Afrika in dedščina Evrope kot plen predmet večne debate. Industrijska področja Urals in Sibirije zahtevajo ljudi. Tvorniško delo je tam popolnoma specializirano. Strokovno poročilo nemške industrije strojev za izdelavo orodja pravi, da obvladujejo takozvani sovjetski strokovnjaki le eno edino delovno funkcijo in nimajo nikdar splošne izobrazbe, kakor nemški ali evropski delavec. Dosegajo sicer rekorde, vedno pa le na enem specialnem polju. Zato zamore povprečni evropski delavec igranje izpolnjevati zahteve skrajno dvignjene razdelitve dela v sovjetski Rusiji in predstavljati vedno dobrega strokovnega delavca. Tudi zdravniki, kemiki in biologi omejujejo v Rusiji svoje delo le na eno edino funkcijo. Evropska delavna sila katerasibodi vrste

je za sovjetski sistem dragocena.

Premislimo nekoliko, kakšne zahteve bi staval Stalin v slučaju zmage? Odstop ozemlja? Reparacije? Zlato? Devize? Strojne? Lokomotive? Ladje? Ladjšišča? Umetna gnojila? Oglje? Rude ali kovine?

Kar bi se Stalinu pozelelo ozemlja bi si vzela. O tem ne dovoljuje nikakih pogajanj. Zlata Nemčija nima več. Francosko zlato pa je pobegnilo v Zedinjene države. Ostale množine zlata nimajo nikakega pomena. Sovjetska Unija je že postala največji proizvajalec zlata na svetu. Devize zanimajo Rusijo še manj, ker hoče Rusija le izmenjavo blaga. Na sirovinah pa je Sovjetska Unija dovolj bogata. Strojne ali pa dragoceni tehnični proizvodi pa ne bi dovolila izdelovati v Nemčiji ali Evropi, ker bi se bala, da bi duh iznajditeljev

tu služil za kovanje lastnega orožja. Preje so se rušile trdnjave, danes bi se rušile visoke peči, vodne naprave, tvornice celuloze, radijske postaje, turbine. To bi bil plen in s tem bi tudi človek postal vojni plen.

Kako to? Ni li to strahovalna slika propagande? Kdor tako misli, ne pozna ne sistema, ne življenskega pojma sovjetov in ne pozna niti ruske zgodovine. Ko so Nemci v letu 1941 vdrli v Sovjetsko Unijo, so povsod v vaseh dobro opazovali življenje. Tu so videli, koliko kmetov je bilo v zadnjih desetletjih premetanih iz enega kraja v drugi. Mnogi so tri ali štirikrat morali menjati kraj. Povsod so bili ljudje, ki so že doživeli Sibirijo. Po angleški ceniitvi je stalno najmanj 15-20 milijonov sovjetskih državljanov v koncentracijskih taboriščih.

(Nadaljevanje sledi.)

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

Goriški pesnik o brezmadežni Mariji

Dr. Miroslav Brumat: »Brezmadežnemu Srcu Marijinemu«. Ljubljana 1944. Samozaložba. (Zbirka cerkvenih pesmi).

O pesniški zbirki mgr. Brumata je naše uredništvo prejelo daljše strokovno poročilo, ki pa spada v celoti bolj v revijo. Iz tega poročila posnemamo najbolj značilne misli, kar naj bo Goričanom dokaz, da slovenska umetna pesem na Goriškem še dolgo ni umrla. Tako le piše naš ocenjevalec o tej pesniški zbirki mgr. Brumata:

Marijin častilec goriški kanonik msgr. dr. Brumat je pred kratkim izdal krasno zbirko 29 cerkvenih skladb za mešani in ženski zbor. O njej sta že poročala »Slovenec« in »Cerkveni glasbenik«. Tudi »Goriški list« hoče opozoriti nanjo, ker zbirka dela čast avtorju in po njem goriškim muzam, ki kljub vojni niso utihnile, in ker jo njena praktičnost sama zelo priporoča. Zbirka ni kako »visoko« delo kakega »visokega« »poklicnega« umetnika, marveč bolj plod umetniško obdarovanega dušnega pastirja, čigar gorečnost se hoče dati ovčicam v vsem, kar premore lepega njegova duša. Kanonika poznamo kot neutrudnega spovednika, kot pridigarja in škofijskega voditelja Marijinih družb, kot gorečega misijonarja, ki je imel nešteto tridnevnic ali tudi celih tedenskih misijonov širom cele Primorske, poznamo ga kot peva in orgljava in finega pianista, kot nabožnega pisatelja, kot mentorja slovenskih kulturnih delavcev na Primorskem, in kot velikega narodnega delavca. Poznati ga moramo tudi kot pesnika in komponista.

V goriški produkciji cerkvene glasbe in poezije zadnjih desetletij boste našli marsikje Brumatove verzje, našli boste tudi več njegovih kompozicij, med katerimi se zlasti odlikujejo litanije Jezusovega Srca in znana romarska »Marija, Marija«, ki je že ponarodela.

Zdaj pa nas je presenetil s posebno lepo in mično zbirko, ki je kakor praznična molitev duhovnika-umetnika. Je to zbirka skladb na lastno besedilo, — ali, če hočete, zbirka religioznih pesmic z lastnimi

skladbami. Kaj takega ne dobimo vsak dan na knjižni trg. Avtorjeva iznajdljivost in pastoralna praktičnost nam nudi v tej zbirki izvrstne spored za dopoldansko in popoldansko bogoslužje, in sicer mašne pesmi, evharistične, Marijine, časovne in blagoslovne. Dragocen prispevek k cerkveni glasbi so na primer skladbe Očenaša, Zdrave Marije in Čast bodi: hvaležno bosta sprejeti kompoziciji dveh fatimskih tekstov. Kakor je razvidno iz zbirke same, je deset tekstov tujih, in sicer razen enega so vsi liturgični, v vseh ostalih kompozicijah pa pojejo verzi, ki si jih je zložil dr. Brumat sam. To je poseben nimbus zbirke.

Kakšni so ti verzi? Pesniško dobri. Brumatovi verzi pa so, kot je od resnega teologa pričakovati, resni, dogmatično točni, vsebinsko polni, kakor naše klasične cerkvene pesmi. So torej ne le religiozne, ampak cerkvene pesmi.

Avtor ima sicer, kakor vemo od drugih njegovih pesniških poskusov, talent pesniškega ustvarjanja, so to, kar cerkvene pesmi morajo biti, namreč objektivni izraz objektivne dogme in pomejeren po religioznih potrebah objektivnega občestva in objektivne liturgije.

Kompozicije so vse Brumatove. Muzika je preprosta, a ne prazna, marveč polna in globoka, vseskozi religiozna, lahko rečemo celo premeditirana, in spada po značaju v tipično cerkveno glasbo mirnih klasičnih oblik. Je nežna kot goriško srce, le rahlo čustvena, na splošno temeljito dognana. K zunanji izdelanosti je bistveno prispeval profesor Komel s sodelovanjem pri harmonizaciji, kar avtor v posvetilu sam podčrtava. Svoje zasluge pri pobudi in praktični ureditvi ima tudi izkušeni polni in zaslužni organizator cerkvene glasbe na Goriškem profesor Joško Bražuh. Dvem, trem pesmim bodo kos le kvalitetni zbori, vse ostale so dostopne vsakemu povprečnemu cerkvenemu pevcu. Štev. 15. ima vse pogoje, da preide v vrsto ljudskih pesmi.

Zbirki so zapisali pohvalo tudi že merodajnejši kritiki iz Ljubljane. Notranji vsebi-

ni primerna je mična zunanja oprema.

Zbirka je na prodaj v Gorici, glasbe so natisnjene posebej. Avtor zasluži za ta biser vse častitke. Vsi kritiki to zbirko prav toplo priporočajo zborom.

Ko pregledaš to zbirko in premisliš, s koliko neutrudno ljubeznijo daje dr. Brumat vse svoje zmožnosti svojemu ljudstvu že nad dvajset let, spoznaš, kako majčkene, kako nizki, kako neizmerno pritlikavi so tisti pomilovanja vredni duševni reveži, ki so se dali komunistom zapeljati v komično-blazno gonjo proti častitljivemu in uglednemu kanoniku.

Oče Bonifacij.

Omejitev uporabe glasbil v Gorici

Glede na številne pritožbe oseb, ki jih pri delu in počitku moti brezobzirno igranje na glasbila ob neprimernih urah, in da se v prihodnje to ne bo več dogajalo, odločam: 1) Raba kakršnega koli glasbila s tipkami ali pihala je strogo prepovedana od 13 do 15 ure in po 22 uri. V ostalih dnevniških urah je dovoljena le zmerna raba. Osebe, ki bi jih igranje na ta glasbila motilo pri delu, imajo pravico pritožiti se. 2) Godala, radio, gramofoni i. p. se lahko uporabljajo do 24 ure, samo da je igranje zmerno in ne moti tistih, ki delajo. Gospodarji imajo pravico prijaviti stanovalce, ki bi se ponovno pregrešili zoper gornje določbe. Kršilci te naredbe bodo kaznovani v smislu čl. 659 kaz. zak. Odlok stopi takoj v veljavo. Gorica 3. julija 1944. Prefekt: Pace.

RAZDELJEVANJE SOLI

Za vsak kilogram oddane volne bodo oddajniki dobili 2 kg soli. Kako se bo sol delila, bo še sporočeno. Zaeno se opozarjajo tisti neizpolnitelji, ki bodo do 15. t. m. oddali obvezne množine volne, da bodo poleg oproščene jim kazni deležni tudi omenjene ugodnosti.

ODBITEK JEČMENA

Odbitek 2,5 stotov ječmena za krmiljenje goved, ki ga določa razglas o oddaji žitnih pridelkov, ni dovoljen, ker se naše pokrajine ne tiče.

Zločin nad mladim dekletom

STURJE NA VIPAVSKEM

V soboto 8. t. m. pozno zvečer so tolovaji vdrli z vso silo v hišo p. d. (Veceljnov) in z strelom ubili mladenko, 22-letno Slavko Brecljevo. Zločin nad poštenim dekletom razburja vse ljudstvo.

Ljudsko gibanje v Gorici

Goriški magistrat javlja:

Od 2. julija do 8. julija 1944:

Rojeni so:

Blason Nevja, Boskin Eduard, Pitueli Nerina, Pitueli Graziela, Prion Marjan, Silvestri Jurij, Gotardo Ivan Pavle, Pol Claudia, Zavrtnik Darko, Verzenasi Lucian, Hoban Uroš, Bibnič Lelja. Visin Renato.

Umrli so:

Rejec Jakob, 78 let, duhovnik; Karlet Karolina por. Fedon, 75 let, gospodinja; Filipi Ariodante, 45 let, frizer; Konjo Sebastijan, 28 let, telefonist; Tomba Tereza, 69 let, ubožnica; Fasan Vilma, 14 let; Ušaj vd. Perion Ana, 58 let, gospodinja; Londaro Ernest, 19 let, rokodelc; Kerševan Umberto, 43 let, slikar; Toroš Franc, 63 let; Agoštini Marija por. Faleskini, 67 let, gospodinja; Razza Jožef, 66 let, kovač; Mio Alojzija, 18 let, frizerka; Leban Stanislav, 25 let, delavec; Pintus Ivan, 28 let; Makuz Bruno, 17 let, delavec; Bastijančič Jožef, 20 let, delavec; Gregorič Albert, 20 let, kmet.

Oklici:

Debenjak Anton, vrtnar - Huala Karolina, gospodinja; Andrej Felice, sofer - Fon Amalija, natakarica; Steni Julij, učitelj - Spanger Bruna, uradnica; Cimino Nazareno, mehanikar - Podberšič Marija, gospodinja.

Poroke:

Paušič Olivo, kmet - Debenjak Emilija, gospodinja; Cinausero Salvator, mehanikar - Korini Marevlina, šivilja; Dr. Zeno Paskuale, doktor gospodarstva in trgovine - Pertini Jolanda, uradnica; Mengini Ivan, profesor - Cella Kristina, zasebnica; Batista Nikolaj, uradnik - Mola Irene, učiteljica; Brajnik Franc, trgovec - Fabro Nerina, učiteljica; Sirza Ladislav, mehanikar - Šušteršič Antonija, šivilja; Konati Alojzija, železničar - Perko Ernesta, šivilja.

Gorenje polje

V sredo 5. julija na sv. Cirila in Metoda dan, smo imeli na Gorenjem polju sklep prvega slovenskega šolskega leta. Slovesnost se je vršila vse drugače kot prejšnja leta, ko nismo smeli ob taki priložnosti niti črhiniti po slovensko, ne v cerkvi ne zunaj cerkve.

Otroci vseh razredov so se zbrali ob 8. uri v cerkvi k zahvalni daritvi. Med sv. mašo je otroški zbor lepo izvajal nekaj za ta dan primernih pesmic. Pri evangeliju je naš župnik g. Izidor Zavadlav na kratko poročal staršem o uspehu njihovih otrok v tem izrednem šolskem letu. Nato je v par kratkih potezah orisal življenje in delo svetih bratov Cirila in Metoda ter priporočal vernikom naj veliko molijo v čast slovenskima apostoloma za ugodno rešitev tudi našega slovenskega naroda iz zmešnjave v kateri se nahajajo sedaj vsi narodi. V ta namen so molili tudi otroci in v ta namen darovali vsi tudi sv. obhajilo ter zapeli himno v čast Svetima bratoma. Po sv. maši smo res s hvaležnim srcem vsi zapeli za vse prejete darove Bogu zahvalno pesem. Sklep letošnjega prvega slovenskega šolskega leta na sv. Cirila in Metoda dan, bo ostal v naši raznobarni župniji vsem v dolgem spominu.

Naj povemo tudi, da med učenci smo pogrešali 12 letnega Romea Čargo ter 11 letnega Marija Krašček, oba iz Anbovega, ki sta dne 23. junija postala žrtev eksplozije neke mine, ki so jo postavili na železniško progo brezvestni ljudje češ: delamo za svobodo našega naroda, in zato žrve morajo biti.

Ko je mina eksplodirala sta oranjena dečka brala v bližini krmo za koze. Romeo je bil pri tisti priči mrtev: telo mu je bilo vse razmesarjeno. Marij pa, dasi močno ranjen, se je priplazil do doma, kjer je dobil prvo zdravniško pomoč. Nato so ga odpeljali v goriško bolnico, kjer pa, žal, je že 25. junija izdihnil. Oba sta bila pokopana na domačem pokopališču.

Ko izrekamo naše globoko sočuzje obema družinama preminulih dečkov, se vprašujemo. Ali sta res bili potrebni ti dve žrtvi? Ali bo radi tega volne piej konec? Se li z uničenjem dela za naš narod?

IVAN MATIČIČ:

NA OGLEDIH

Saj Amerika ni nič v primeri z Orehovjem, Ljubljana še manj. Brez Orehovja in brez jablanske Tončke je svet brez pomena za Patrinovega Jožeta. Le kdo za božji dan je navdahnil Jožetu to srečno misel, da je šel na Gornje Jablane iskat svojo ljubljanko, tako daljo, in jo je prav tam našel. Zares čudovita so človeška nagnjenja. Je mar res prav nanj čakala in bila prav njemu namenjena? Taka zala deklica, ki je imela polno drugih snubcev, a se je odločila za Patrinovega Jožeta z Orehovja. Nič ni žal Jožetu, da je hodil tja gor, čeprav jih je nekajkrat skupil. Tončko pa je le dobil. Saj tisti kamni in polena so mu bili kar nekako za oslado in spodbudo, prav zares. In zdaj gre ona z njim, jo vidite, malo da se ga ne oprime za roko. In kako je

vesela, ga ima torej le rada. Z njim gre na Orehovje, na njegov dom. O, zahvaljena Devica planinska. Jože pelje Tončko na ogled! Tako je srečen, da bi vriskal, a se le ne spodobi vriskati z božje poti. Pa ni dekletu nič sitno, iti takole na ogledi? Hm, malo že, a njeni materi bolj. Toda kaj hočete, enkrat mora priti do tega, čim prej, tem bolje. Če bi imele Jablanke kake sorodnike na Orehovju, bi bilo seveda lažje, mimo njih bi napravile ovinek. A kaj bi tisto, pogum tudi nekaj velja. Saj ju spremljajo Petrinovi trije in še en ženin. Jože in Miha že hodita leto in dan na Jablane, zato se spodobi, da jima jablanske vrmeta obisk. Sicer pa nič zadrege, z božje poti se vračajo in kdo bi kaj slabega mislil!

Ko so šli v vas, niti ni bilo

toliko zija; bil je pač tak dan, da je krenilo mnogo romarjev skozi Orehovje. Tako so torej prišli skoro neopaženi do Petrinove hiše. Tu so pa jablanske kaj prijazno sprejeli, saj so ju malce pričakovali. Jože je bil namreč že ves teden nekaj mendral in namigaval materi. Če bi bila gluha, bi ga razumela. Kar nasmehnila se je Petrinka in oči so se ji zaiskrile, ko je vzrla goste. Torej Jože le ni tjavdan mendral. — »Bog daj srečen dan!« je rekla, ko jima je stisnila roko. Pogled ji je obvisel na Tončki. Naravnost v oči jo je gledala, kakor bi ji skušala prodreti srce. Bo prava, dobra, skrbna snaha? Tončka jo gleda odkrito, oči se ji smehljujejo, na ustih smehlja in v jamicah na licih. Še celo kodrci na čelu se smehljujejo izpod svetle svilene rute. Zares brhko deklica! Petrinka je zadovoljna. V iskrenih se Tončkinih očeh je brala, na njenem čelu je uganila in z njenih drhtečih ustov posne-

la, da bo prava, dobra snaha. In vsi so bili zadovoljni, kakor da je pogledalo samo božje sonce v Petrinovo hišo. Bila je polna smeha in veselega kramljanja. Predli so najprej o lepem dnevu in božji poti, kakor se pač spodobi. Petrinka je medtem že cvrla jajca in narezavala gnjat, Jože je poslal po vina. Petrin je bil bolj molčeč; zdelo se mu je, da je vprašanje snabe bolj ženska zadeva, zato se ni maral preveč spuščati v to res. Pač je moževal z materjo, kako je bilo kaj s košnjo na Jablanah, kakšna je otava, kako je z blagom in lesom. Ne zato, da bi kaj izvlekel iz žene, ali jo morda kaj potipal o hčerini doti, ne, se res ne spodobiti vtikati se njemu v te reči.

»Le vzemite in jejte.« je silila Petrinka.

»O, hvala, mati, čemu toliko napravljate, saj nisve lačne.« se je branila jablanska mati. Bilo je res, kar je rekla,

kajti od popotne, ki ste jo vzele na pot, je imela še lep del v cekarju. Vendar se ne spodobi gostom, da bi se ne preveč branili, posebno ko so še domači romarji segli pookusnem prigrizku. Petrinka je postavila na mizo še skledo pečenih štrukljev, s čimer je hotela dokazati, da so ji gosti dobrodošli. Polagoma so torej le prišli stvari do dna in so previdno načeli to važno zadevo. Sprožila je seveda Petrinka. Tončka je zardela, Jože po sili nekaj pohrkaval, kakor bi ga v grlu nekaj tiščalo, Miha je točil vino, Petrin si je prižgal viržinko, nekateri so se ozirali skozi okno, da bi se izmotali iz zadrege. Petrinka je položila besedo na mizo in nihče je ni mogel več zbrisati. Le Tončkina mati ni bila v zadregi. Pogumno je gledala Petrinko, ki je polagala besedo, jasno, nedvoumno, kakor bi pokladala nove temelje Petrinovemu gruntu.

(Nadaljevanje sledi.)

Vesti iz Trsta in okolice

NAGRADA ZA DVOJČKE

Tržaški prefekt je nakazal Marinu Gonu 600 lir kot nagrado ob rojstvu dvojičkov Julijana in Lucijana.

FRED POSEBNO SODIŠČE pridejo zaradi črnobezizijanstva in verižništva novi obtoženci iz različnih poklicov, predvsem iz gostinskih. Njihove obratovalnice so bile začasne ali za nedoločen čas zaprte.

OSKRBA TRSTA S PLINOM

Po končanem čistilnih, kontrolnih ter izboljševalnih delih, ki so bila izvedena na mestnem plinskem omrežju, je sedaj zagotovljena oskrba vsega Trsta s plinom. Zaradi trenutno omejene proizvodnje plina bo do nadaljnjega veljavna razdelitev v porabi plina od 10. do 13. in od 19. do 20. ure. V kratkem bo porabi čas razširjen.

NIC VEČ SE NE BODO MASTILI

Tržaška gospodarska policija je zaprla nekaj znanih restavracij, kjer se je za drag denar dobilo še vsega v izobilju. »Adria-Zeitung«, ki prinaša to poročilo, dostavlja, da bo ta korak policije z veseljem pozdravila skoraj vsa javnost. Bil je že skrajni čas, da se je uknilo obratovanje verižniških gostišč, kjer so nekaterniki v petem letu vojne žrti po mili volji kot v najlepšem miru. List dostavlja: Naj bo ukrep proti tem gostilničarjem v svarilo vsem, ki jim je vojna samo prilika za dobičkanosne kupčije. Če se v kratkem ne spamerujejo, bo padla na njihova ramena težka roka gospodarske policije!

OTROCI BODO DOBIVALI SLADKOR

Pokrajinski oddelek za prehrano objavlja, da bodo od 4. julija dalje dobivali vsi otroci do 3. let v Tržaški pokrajini po 500 g sladkorja na mesec.

ROMANJE NA GRETO

Vešijo se že priprave za tradicionalno praznovanje Karmelske Marije dne 16. julija. Ta praznik obhajajo vsako leto posebno slovesno na Greti, kamor prihajajo romarji z vseh strani. Najprej bodo poromali k gretski Mariji Karmelski rojanski župljani.

6.625.204 LIR

je prispeval Trst za oškodovance zaradi sovražnih letalskih napadov do dne 6. julija.

CENE KORUZNI MOKI

Tržaško prehranjevalno ravnateljstvo sporoča, da so določene koruzni moki te cene: pri pridelovalcu 154.90 lir za 100 kg. V prodaji na debelo 213 lir, v nadrobni prodaji 230 lir.

NA POBUDO

vodstva Verdijevega občinskega gledališča v Trstu je bila ustanovljena šola za zborno petje. Namen šole je pripraviti dobre pevce in pevke za sodelovanje v gledališkem zboru. V šolo se sprejemajo osebe ženkega spola do 30 let in moškega do 35 let.

SMRTNA KOSA

Te dni so umrli v Trstu 65-letni Andrej Batič, 55 letni Marij Sosč, 57letna Dominika Dušič, 91letna Amalija Rommel, 42letni Jožef Brečelj, 53letni Ivan Kermač, 42letni Anton Lipovec, 72letni Antonija Hirc in 67letna Maksimilijana Tujak, 40letni Viktor Antonij, 66letni Alojz Škodlar, 54letni Atilo Loj, 53letni Anton Čergolj, 57letni Just Pečenko, 74letni Franc Stepar, 67letna Marija Jurešič, 71 letni Karel Krofta, 76letna Marija Možečič, 51letna Hermina Oblak, 93letna Marija Furlan vd Kristofoli, 73letna Marija Klemenčič ter upokojenec Just Krizmančič.

POROKE

Te dni so se poročili v Trstu trgovski nameščeneec Robert Birsa in frizerka Jožefina Zaber, modelist Rok Lussi in gospodinja Josipina Ferluga, šofer Gril Armand in gospodinja Rozalija Pap, delavec Orest Štelcer in gospodinja Ana Papanova, delavec Marcel Baronino in gospodinja Hermina Kolavčičeva.

STRELI V ULICI CAPUANO

Težka nesreča se je pripetila v nekem stanovanju v ulici Capuano št. 10. Finančni stražnik Jožef Savoia, ki je na dopustu, se je mudil pri svoji sestrični Italiji Prete. Segel je po samokresu na mizi, ki ga je pričel čistiti. Nenadno pa se je samokres sprožil, v naslednjem hipu se je zarudila Italija Prete na tla. Strel ji je šel skozi levo ramo. Prepeljali so jo v tržaško bolnišnico in je njeno stanje precej resno.

MASTNE MADEŽE NA MARMORJU

polij s kisom in pusti nekaj časa. Potem umij madeže s toplo vodo. Izginili bodo.

Kmetijstvo

Zalivanje vrta

Letos se res ne moremo pritoževati nad pomanjkanjem dežja, saj ga je bilo že več kot preveč in kmet z zaskrbljenostjo gleda, kaj bo z njegovim pridelkom. Vendar pa bo zdaj, v poletnih mesecih prav kmalu nastopil čas, ko bodo predvsem vrtovi pogrešali vode. Res je v naših krajih dovolj padavin, da, nemalokrat še preveč, vendar pa vsako leto več tednov ali celo nekaj mesecev občutimo, kaj je suša. Najbolj občuti pomanjkanje vlage vrt, kajti zelenjava mora biti nežna in okusna, zato potrebuje mnogo vode. Če se torej zemlja posuši, je treba vrt zalivati. Pri zalivanju moramo paziti na tri stvari: kakšno vodo uporabljamo, kdaj naj zalivamo in kako. Najmanj prikladna za zalivanje je studenčnica, posebno če je zelo mrzla in trda. Tako vodo napelujemo v večji sod ali korito, kjer se čez dan ogreje in izgubi svoje trdote. Potem šele je dobra za zalivanje. Najboljša je seveda deževnica. Pa tudi voda iz rek in potokov je kar dobra.

Spomladi zalivamo samo ob lepem vremenu, zjutraj ali dopoldne. Če zalivamo spomladi ob mrzlem in oblačnem vremenu, naredimo več škode kot drugega. Poleti pa moramo zalivati pozno zvečer, ko se zemlja že ohladila ali pa zelo zgodaj zjutraj, da zemlja še lahko posrka vodo vase, preden na soncu izhlapi. Mnogo bolje je, da zalivamo zvečer, ker zemlja lahko čez noč vsrka vlagu.

Kako naj pa zalivamo? Lahko prilijemo k vsaki rastlini posebej ali pa razpršimo vodo kar po vsej gredi po rastlinah. Z razpršitvijo vode samo osvežimo zelenjavo. Pravo zalivanje je le, če zalijemo vsako rastlino posebej naravnost h koreninam. Če le površno zmocimo zemljo za kakva dva ali tri centimetre, to kaj malo koristi, ker se voda takoj posuši in sploh ne pride do korenin. Tako lahko zalivamo po dvakrat na dan, pa bo skoraj brez koristi. Če pa zalijemo vsako rastlino posebej prav temeljito, da prodre voda do korenin, se lahko na vrtu kmalu posuši, v globini pa ostane vlaga tudi po več dni. Kadar sadimo zelje, ohrovt, paradiznike ali cvetlice, moramo zaliti vsako rastlino posebej. Vsaki moramo dati vsaj pol litra vode. Ko smo vse posadili, popršimo tudi povrhu, da se osvežijo

še listi in ves zgornji del rastline. Kadar sejemo zelenjavo, moramo zemljo vedno popršiti, da se tesneje oprime semena.

Kadar je suša zelo velika, je treba zalivati tudi sadno drevje in ponekod celo trte, mlajše drevje je seveda bolj občutljivo. Vendar pa nikakor ni prav, če zalivamo vsak dan, in to le površno. Treba je zaliti vsako drevo prav temeljito. Vsakemu drevesu moramo dati deset do dvajset litrov vode. Zalivati pa moramo samo enkrat na teden. Za večja drevesa je treba še več vode, a zato jih zalivamo še bolj poredko.

Sport

SREČANJE DARNOLDI - CARNERA ODGOĐENO

Radi velikega naliva, ki je poplavljal stadion v Gorici, je bilo srečanje za italijansko prvenstvo v prosti rokoborbi med Goričanom Darnoldijem in Carnero iz Sequalsa (Furlanija) odgodoeno na nedeljo. Srečanje se bo vršilo torej v nedeljo 16. julija ob 10. uri zjutraj.

JADRANSKO PODROČJE - PIEMONT 2-2 (2-1)

Trst, dne 9. julija 1944. - Navzlic hudemu nalivu, ki je precej vplival na stanje igrišča, je tekma med obema reprezentančnima moštvima bila nekaj izrednega. Ogromna masa občinstva je prisostvovala tej tekmi. Na splošno je Jadransko področje pokazalo lepšo in nevarnejšo igro, do čim je pri gostih igra slonela večinoma na virtuoznosti pravih žonglerjev nogometa, kakor so Gabetto, Piola, Mazzoia. Piemont je imel na svoji strani tudi obilo sreče. Najmanj trikrat je žoga praktično že bila v vratih, ko jo je slučaj vrigel ven. Gol izenačenja v korist Piemontu je prišel v zadnji minuti, sad zmede pred vrati Jadrana. Jadransko področje bi zaslužilo zmago, ker njegovo moštvo ni v ničemer zaostajalo za tekmečem in ga je v mnogem nadkriljevalo. Posebno obramba je bila nekaj nepremostljivega. V njej je bil Piščane prvi stebler. Nekaj slabše kot drugi sta igrala Grezar in Trevisan. Striuli je bil vratar, kakršnih je malo. Na nasprotni strani je ugajal Piola in tudi Gabetto je pokazal marsikaj lepega. Kot tehnična skupina pa je bilo Jadransko področje precej boljše. Gol: Gabetto, Eliani, Stua, Gabetto. Sodnik: Lipizer iz Gorice. Gledalcev okoli 10.000. - V.R.

Gospodarske vesti

Inflacija na Bližnjem vzhodu

V Egiptu bo obtok bankovcev kmalu dosegel 110 milijonov funtov, šestkrat toliko kakor pred vojno. V Palestini je obtok bankovcev v višini 40 milijonov funtov že štirikrat tako velik kakor pred vojno. Katastrofalen obseg je dosegel obtok bankovcev v Iraku. Pred vojno je znašal 5,5 milijona irakiških dinarjev, danes pa je dosegel 40 milijonov dinarjev, da se je povečal za osemkratno. Državni proračun je znašal pred vojno 3 milijone dinarjev, danes pa znaša 24 milijonov. Življenski stroški so v maju že prekoračili mejo 600 od sto.

BRITANSKI PRODUKCIJSKI MINISTER LYTTELTON

je izjavil v neki debati: Anglija je bila dosedaj vedno upniška država. Iz sedanje vojne pa bo izšla kot največja dolžniška država.

MEJA NAJVIŠJE DOPUSTNE ZADOLŽITVE USA

je bila s posebnim zakonom, ki ga je sedaj podpisal Roosevelt, zvišana od 210 na 260 milijard dolarjev.

Nasveti za hišo

PRANJE SVILENIH ROBEV

Zribaj surov krompir in ga otisni. V tej vodi operi robce, čisti bodo in dobili bodo blešč. Čim več robcev, tem več je treba krompirjevega soka.

Že drugo leto izhaja v založbi Narodne tiskarne v Ljubljani zbirka romanov

„DOBRA KNJIGA“

Ta zbirka, ki je v kratkem času pridobila velik krog naročnikov, obsega literarno visokovredna dela iz domače in svetovne literature. Vsak mesec izide po en roman v obsegu 250 do 350 strani. Navzlic visoki nakladi je od doslej izdanih dvajset romanov že docela razprodanih devet, trije pa se dobe samo še v vezani izdaji. Iz seznama izdanih romanov, ki je priložen vsaki knjigi, je razvidno, kateri romani se še dobe. V kratkem izide kot 21. roman te zbirke: Jens Peter Jacobsen: MARIJA GRUBBEJEVA. Na področju goriske in tržaške pokrajine se dobe romani Dobre knjige v naslednjih knjigarnah: Gorica: Knjigarna Carducci, Katoliška knjigarna in večje prodajalnice časopisov, Trst: Knjigarna Štoka, Postojna: Sever Marija.

Odgovorni urednik. Dr. Milan Komar - Gorica

Na srebrni obli

Jerzy Żulawski: 20

Morje nalivov, 9° zah. dolžine, 37° sev. širine, drugi Luni dan, 152. ura popoldne.

Približno sto ur, to se pravi kar štiri zemeljske dni, se že vlačimo po tej ravnini, ki, vse kaže tako, nima konca. Kamor seže oko — praznota, nobene vzpetine, nobenega vrha, kjer bi se mogel zadržati. Strašna puščobnost te pokrajine nas utruja, tlači, ubija. Nekoč sem potoval čez Saharo, toda Sahara je spriče te pokrajine krasna, raznolika dežela. V Sahari so skalnate verige, valoviti peščeni holmi, za njimi pa čisto zeleni vrhovi palm, ki rastejo po bujnih oazah; nad Saharo je sinje nebo, ki zdaj pa zdaj srebrno zablisti, ki je polno jasnine v visokem poldnevu, rdi ob zori in se odeva v zvezdno opono noči; po Sahari vihrajo nevihte, ki vzburkajo peščeno morje in pričajo o življenju, gibanju. Tu vsega tega ni. Kamnita tla, razorana z globokimi brazdami, preperela na površini od sončne pripeke, molična, strašna kakor to nebo nad

nami, ki se v vseh tri sto urah ne menja, ne spremeni niti za hip. Veter, sinjina, zelenje, voda, življenje — vse to nam je le še prelepa genjiva, neverjetna pravilica, ki smo jo slišali nekoč v mladosti, davno, davno. . . Na Luni smo po naših zemeljskih računih še ne cela dva meseca, toda nam je tako, kakor da so minili medtem vekovi. . . Počasi se prilagujemo novim življenskim pogojem. To, kar nas obdaja, nam ni več čudno, čudni so spomini, ki nam govore, da je tam gori na tisti svetli obli, viseči sredi zvezd na temnotnem nebu, dežela, kjer smo rasli, živeli, delala, drugačna, lepša in vesela, tako neizmerno vesela. . .

O, ljudje ne znajo ceniti lepote svoje Zemlje! Da so prišli sem kakor mi, bi jo ljubili tako, kakor jo ljubimo mi, njo, za vselej izgubljeno, sanjali bi o njej v grozničavih, nemirnih blodnjah, polnih bolečnega hrepenenja. . . Kako me utruja to spanje! Toliko da se zbudim, pogledam v nebo in vidim, da stoji sonce še vedno tam, kjer je stalo pred nekaj urami, da je naš voz, čeravno se venomer pomika naprej, še zmeraj na tej puščavi, še zmeraj enako daleč od obzorja — tako mi je, kakor da ni ne časa, ne prostora, temveč sama neskončnost, sama večnost. . .

V razvedrilo in zato da ne znorimo,

si pripovedujemo vse mogoče dolge, včasih otročije prigode, ali pa beremo iz zemeljskih knjig. Imamo nekaj prirodoslovnih del, obsežno zgodovino človeške omike, nekaj znamenitih pesnikov in biblijo. Zlasti biblijo beremo pogosto. Navadno nam jo razlaga Tomaž in z zvoničim, polnim glasom bere mesta iz Geneze ali Evangelija. . . Poslušamo, kako je Bog ustvaril Zemljo, da bi človek hodil po njej, in Luno, da bi svetila Zemlji ponoči; kako je ukazal noči, naj sledi dnevu, kako je Adama izgnal iz cvetočega raja v pust, nerodoviten kraj; poslušamo, kako je Zveličar prišel na svet, da bi odrešil človeški rod, kako je z zvesto čredico hodil po dišečih lokah in jelenjih gorah Galileje, kako je trpel in umrl; poslušamo vse to in gledamo na Zemljo, ki podobna srebrnemu srpju na črnem žametju potuje skozi puščobne, strašne prostore pod Soncem. . .

Marta se vsa utaplja v teh zgodbah. Ko Tomaž odloži knjigo, mu zastavlja razna, včasih nenavadna vprašanja pa se nanašajo na naš sedanji položaj. Zadnjič je rekla Tomažu: »Midva sva kakor Adam in Eva«. Resnično, prvi človeški par sta na tem svetu, izgnana sta bila z Zemlje v puščavo, kakor sta bila pregnana Adam in Eva iz raja — toda kaj sva midva s Petrom? Mar ni nekaj nečloveškega

v tem najinem današnjem stanju? Tomaž in Marta imata sama po sebi pravico do življenja, a midva — čemu sploh živiva?

Spominjam se, da smo govorili na Zemlji, ko smo se odpravljali na to vseмирsko potovanje: Gremo zaradi znanja! Zdaj vidim, da znanje samo, človeku ne zadošča, če ga ne more utrditi in predajati drugim. Gledamo čudeca, ki jih še ni videlo človeško oko, pa jih sprejemamo dokaj brezbržno, saj ni nikogar; da bi mu pripovedovali o svojih odkritjih. To je tudi vzrok, da mnogo stvari — nehotete — ne raziskujemo, čeprav bi jih mogli in morali raziskovati. O, da imamo sredstvo za sporazumevanje z Zemljo! Brez tega je naše življenje nesmiselno. Srečni Tomaž in srečna Marta! Tdava živita drug za drugega. Strašna vročica me kuha, ko ju gledam, ko trislim o njiju. Tam na Zemlji, kjer sem živel šest in trideset let, sem spadal — kaj bi tajil — med tiste bedake, ki poznajo samo eno ljubezen: znanost, samo eno hrepenenje: resnico. Zdaj začnjam hrepeneti po tisti veliki skrivnosti večnega življenja, ki jo ima v sebi ženska, po tisti sveti blodnji, ki se v njej javlja ta skrivnost — po ljubezni. . . Ha, ha! Kako smešen stavek sem pravkar napisal! Sam sem in sam bom do smrti; ko me bo popadla, za-

čuši z mano vred tako neizrabljeno silo, ki ustvarja novo življenje, kakor tudi neizkoriščeno znanost, ki je podobna studentu med nedostopnimi, nerodovitimi skalami.

Marta. . . Čemu sem zapisal to ime? Kaj mi mar to na pol divje malarbarsko dekle, ta mlada, gibka živalca, ki je sém v te strahotne daljave ni gnala veličastna žega po raziskovanju, marveč navadna, neumna ljubezen do moškega. Res, nič mi ni mar, pa vendarle mislim nanjo, brez prestanka, bolešno, trdovratno. Tu smo trije moški, krepki, modri, pa vendar nismo prinesli človeka na ta svet mi, temveč ona — ona, šibka, nevedna ženska. Med nami kaj velja samo tisti, ki ga je izbrala — ona. . .

Midva ne veljava nič — s svojimi možgani bova služila in služila samo njima. . . Prav za prav je to krivica! Zakaj on? Zakaj samo on? Zakaj ravno on? Ko nas je moledevala, naj jo vzamemo s seboj, je rekla: »Vaša sužnja bom!« In zdaj? Zdaj smo mi vst njeni sužnji, čeravno nam ona ne ukazuje in se mi ne trudimo, da bi ji služili. Njeni sužnji smo preprosto zato, ker nehotete, čeprav raznoliko, služimo istemu smotru, ki ga zamore ostvariti samo ona: roditi temu svetu nove ljudi.

(Nadaljevanje sledi.)